

คู่มือรับมือการถูกคุกคามที่บ้าน

เรียบเรียงโดย ดวงทิพย์ ฆารฤทธิ

<https://actlab.protestista.com/handbook-for-dealing-with-home-harassment/>

“หลังรัฐประหาร 2557 เจ้าหน้าที่รัฐปรับรูปแบบการกดดันนักกิจกรรมนักเคลื่อนไหว โดยติดตามไปถึงบ้าน ทั้งบ้านเกิดภูมิลำเนาทั้งที่อยู่ปัจจุบัน เพื่อกดดันครอบครัวพ่อแม่ญาติพี่น้องและบีบบังคับให้นักกิจกรรมหยุดเคลื่อนไหว งานชิ้นนี้จะช่วยให้นักกิจกรรมรู้วิธีรับมือเมื่อเผชิญเหตุเหล่านี้”

เป้าหมาย

นักกิจกรรมรู้เท่าทันและสามารถรับมือกับการถูกเจ้าหน้าที่รัฐคุกคามที่บ้านในเบื้องต้นได้

แนวคิด

เปิดโปงพฤติกรรมกรรมการคุกคามของเจ้าหน้าที่รัฐ และยืนยันสิทธิในการแสดงออกและการชุมนุม ภายใต้รัฐธรรมนูญที่รับรองไว้ และตามกติกาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

ตัวอย่างพฤติกรรมกรรมการคุกคามของเจ้าหน้าที่รัฐ และสิ่งที่เราพอจะรับมือได้เบื้องต้น

เมื่อเจ้าหน้าที่ไปหาที่บ้านหรือกรณีที่ถูกเจ้าหน้าที่คุกคามโดยตรงหรือคุกคามที่บ้าน

1. ให้ถามชื่อ-สกุล ยศ ตำแหน่ง สังกัด ขอบัตรเจ้าหน้าที่เพื่อแสดงตัวตนทุกครั้ง
2. ถ่ายรูป หรืออัดวิดีโอขณะพูดคุย หรือไลฟ์ผ่านเฟซบุ๊ก ทุกครั้ง
3. หลังจากเจ้าหน้าที่กลับแล้วให้เขียนบันทึกเหตุการณ์ข้อเท็จจริงของตัวเอง
4. ถ้าเป็นไปได้ควรแจ้งนักข่าว หรือองค์กรสิทธิเพื่อบันทึกข้อมูลที่เกิดขึ้น เพื่อรายงานต่อสาธารณะ และเพื่อให้สังคมช่วยจับตา

บันทึกเหตุการณ์/ข้อเท็จจริง

ข้อสังเกตและข้อมูลที่ต้องบันทึกเกี่ยวกับเหตุการณ์

1. ระบุวันเดือนปี ขณะเกิดเหตุ
2. เวลาที่เจ้าหน้าที่มาถึง ระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่เข้ามาพูดคุยด้วย และเวลาที่เจ้าหน้าที่กลับ
3. เจ้าหน้าที่มากี่คน ในเครื่องแบบที่คน นอกเครื่องแบบกี่คน ขอเบอร์โทรเจ้าหน้าที่เพื่อเช็คข้อมูลเพิ่มเติมภายหลัง
4. สถานที่เกิดเหตุ
5. ยานพาหนะของเจ้าหน้าที่เป็นพาหนะแบบไหน ประเภทรถ ยี่ห่อรถ สีรถ มีทะเบียนไหม ถ้ามีข้างหน้ากับข้างหลังติดทะเบียนเหมือนกันไหม กระจกดำไหม มีสัญลักษณ์อะไรติดหรือไม่
6. เจ้าหน้าที่มาด้วยเรื่องหรือเหตุผลอะไร
7. เจ้าหน้าที่แสดงตัวพร้อมเอกสารหรือไม่ หากมี เอกสารนั้นคือเอกสารอะไร (ถ่ายรูปเอกสารไว้)
8. เจ้าหน้าที่พกอาวุธมาหรือไม่ หากมีอาวุธ อาวุธนั้นคืออะไร

เมื่อเจ้าหน้าที่ไปที่บ้าน
ของนักกิจกรรมและ
ถามครอบครัวว่าลูก
ท่าน “อยู่ที่ไหน ทำ
อะไรอยู่ มีเบอร์โทร
ช่วงนี้เคลื่อนไหนไหม
เคลื่อนไหนที่ไหน”

เมื่อนักกิจกรรมถูก
ถ่ายรูป หรือถูกถ่าย
รูปหน้าบ้าน ถ่ายรูป
สมาชิกในครอบครัว
หรือถ่ายวิดีโอขณะ
พูดคุย

หากเจ้าหน้าที่แจ้งว่า
จะขอค้นบ้าน

เรามีสิทธิที่จะให้ข้อมูลหรือไม่ให้ก็ได้เพราะเป็นข้อมูลส่วนบุคคล นักกิจกรรม
อาจจะใช้วิธีอธิบายกับครอบครัวของตัวเอง หรือแจ้งครอบครัวถึงหลักการว่า “เรามี
สิทธิที่จะให้ข้อมูลหรือไม่ให้ก็ได้เพราะเป็นข้อมูลส่วนบุคคล” เพื่อให้ครอบครัวใช้รับมือ
กับเจ้าหน้าที่

1. แจ้งเจ้าหน้าที่ว่าไม่อนุญาตให้ถ่ายรูปหรืออัดวิดีโอ หรือมีสิทธิที่จะขอให้เจ้าหน้าที่
ลบรูปเราได้
2. และในกรณีที่เจ้าหน้าที่ที่เขียนไม่ยอมหยุดถ่ายให้ถ่ายรูปหรือวิดีโอกลับ หรือไลฟ์
รายงานสถานการณ์ โดยให้ถ่ายให้เห็นบรรยากาศโดยรวมให้ได้มากที่สุดเพื่อเป็น
หลักฐาน (**หากเป็นไปได้ให้ถ่ายรูปแนวนอน เนื่องจากจะสามารถส่งให้นักข่าว
นำไปทำข่าวต่อได้ทันที**)

1. มีหมายศาลหรือไม่ ถ้าไม่มีหมายจับ ไม่มีหมายค้น และไม่มีการระบุเหตุผลที่
ชัดเจนว่า กำลังดำเนินการใดๆ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายใด ให้แจ้งเจ้า
หน้าที่ว่าไม่สามารถเข้าค้นบ้านได้ หากจะค้นต้องมีหมายศาลก่อน หรือเมื่อมี
ความผิดซึ่งหน้ากระทำลงในที่สาธารณะ หรือมีเสียงร้องให้ช่วย หรือมีเสียง หรือ
มีพฤติกรรมอื่นใดแสดงว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่สาธารณะ เพราะตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่สาธารณะ โดยไม่มีหมายค้น หรือ
คำสั่งของศาล

ดังนั้น เรามีสิทธิที่จะไม่ให้เจ้าหน้าที่เข้ามาในบริเวณบ้าน หรือมีสิทธิที่
จะปฏิเสธไม่พูดคุยด้วยก็ได้ เพราะเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล ไม่ว่าจะที่บ้านตาม
ภูมิลำเนาหรือบ้านเช่าก็ตาม และการปฏิเสธดังกล่าวไม่มีความผิดตามกฎหมายใด
จากนั้น รีบโทรหาเพื่อนให้มาอยู่ด้วย และรีบโทรแจ้งทนายทันที

2. ไลฟ์รายงานสถานการณ์ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ โดยให้ถ่ายให้เห็นบรรยากาศโดย
รวมให้ได้มากที่สุดเพื่อเป็นหลักฐานและ พยายามตั้งคำถามถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ณ
ขณะนั้นกับเจ้าหน้าที่ เช่น มาค้นบ้านทำไม มีหมายไหม มาจากสังกัดไหนบ้าง
ใช้อำนาจอะไรมาค้น และแพนกล้องไปที่ตัวเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะหัวหน้าตำรวจ
ทหาร หรือผู้นำทีมมาตรวจค้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตอบคำถามต่อสาธารณะ และ
เพื่อสังคมช่วยจับตา

 - ในกรณีที่ไม่สามารถไลฟ์รายงานสถานการณ์ได้ ให้ถ่ายรูปหรือถ่ายวิดีโอสิ่งที่เกิด
ขึ้นไว้เป็นหลักฐาน
 - ในกรณีที่มีหมายเรายืนยันว่าการตรวจค้นต้องทำต่อหน้าเจ้าของบ้าน และควรรนำ
คนใกล้ชิดมาเป็นพยาน และต้องค้นในเวลากลางวันเท่านั้น

เจ้าหน้าที่ขอกำยบัตรประชาชน

- ตามกฎหมายตำรวจสามารถขอคู่มือบัตรประชาชนของเราได้และเราให้ดูได้เพื่อยืนยันตัวตน แต่ตำรวจไม่มีสิทธิถ่ายรูบบัตรประชาชนโดยพลการ โดยไม่มีเหตุสงสัยตามสมควร เช่น พกอาวุธ และไม่แจ้งข้อกล่าวหาหรือไม่ดำเนินคดี กรณีนี้จะถือว่าเป็นการยึดเอาบัตรประชาชนไว้โดยลู่แก่อำนาจ และมีเจตนาถ่วงถ่วงให้ผู้เป็นเจ้าของบัตรได้รับความเดือดร้อนเสียหาย การกระทำของเจ้าพนักงานหรือตำรวจจึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เป็นเจ้าของบัตร ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157
- ดังนั้น เรามีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ให้คู่มือบัตรประชาชนได้ถ้าตำรวจขยค้นน้อยกว่าร้อยตำรวจตรี และเรามีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ให้ถ่ายบัตรประชาชนได้

เจ้าหน้าที่ตำรวจขอตรวจบัตรประชาชนในที่ชุมนุม

- เจ้าหน้าที่ที่ไม่มีสิทธิตรวจบัตรผู้ชุมนุมเพราะเสรีภาพในการชุมนุมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน จะทำได้เมื่อ “มีเหตุ” เท่านั้น เช่น ผู้ชุมนุมพกอาวุธ ดังนั้นผู้ชุมนุมไม่จำเป็นต้องแสดงบัตรประชาชนให้เจ้าหน้าที่ดู เพราะการเก็บข้อมูลในบัตรประชาชนสัมพันธ์ต่อการนำไปสู่การคุกคามอื่นๆ ในอนาคต

ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ที่สามารถขอคู่มือบัตรประชาชนได้

ตามความในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ “เจ้าพนักงานตรวจบัตร” ที่เป็นตำรวจสามารถขอตรวจบัตรประชาชนในพื้นที่ทั่วไปได้ ต้องเป็นตำรวจยศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป เท่านั้น ส่วนตำรวจชั้นประทวนจะขอคู่มือบัตรประชาชนได้ต้องอยู่ที่ด่านตรวจที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น

เพราะฉะนั้นหากถูกขอตรวจบัตรประชาชน เราสามารถขอคู่มือบัตรประจำตัวตำรวจว่าเป็นตำรวจจริงหรือไม่ และมียศระดับร้อยตำรวจตรีขึ้นไปหรือไม่ โดยเฉพาะตำรวจนอกเครื่องแบบ

เมื่อเจ้าหน้าที่ขู่ว่าไม่ยอมให้เคลื่อนไหวก่อนเพราะอาจถูกดำเนินคดี

- ให้ยืนยันสิทธิว่าประชาชนมีสิทธิที่จะแสดงออกและชุมนุมได้ตามกฎหมายภายใต้รัฐธรรมนูญรับรองไว้

หากเจ้าหน้าที่ใช้วิธีให้เซ็น MOU หรือเอกสารเพื่อให้หยุดเคลื่อนไหวก่อน

- เรามีสิทธิที่จะไม่เซ็นเอกสารนั้น หากเราไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับเงื่อนไข เพราะการไม่เซ็น Mou ก็จะไม่มีผลต่อเรา หรือหากไม่มั่นใจให้แจ้งเจ้าหน้าที่ว่า ขอปรึกษากับทนายที่ไว้วางใจก่อน

หากถูกเจ้าหน้าที่
เชิญไปตีพิมพ์
เอกสารที่ หรือเจ้า
หน้าที่แจ้งว่าขออนุญาต
หรือถูกเชิญขึ้นรถ
เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับ
การจัดกิจกรรม
หรือเรื่องอื่นๆ

- เจ้าหน้าที่ไม่มีสิทธิมาหา หรือเชิญใครไปพูดคุย โดยไม่มีหมาย ดังนั้นเรามีสิทธิที่จะปฏิเสธการไปตีพิมพ์
- ให้โทรหาผู้ไว้ใจใจ เช่น เพื่อนหรือญาติ หรือโทรหาทนาย หรือแจ้งองค์กรสิทธิทันที เพื่อให้มีคนรับรู้ที่กำลังเกิดอะไรขึ้นกับตัวเรา
- ในกรณีที่ตัดสินใจไปตีพิมพ์ เราไม่ควรขึ้นรถไปคนเดียวกับเจ้าหน้าที่ ควรขึ้นรถไปคนละคันและต้องมีเพื่อนหรือทนายไปด้วยเพื่อเป็นพยานว่าเกิดอะไรขึ้นกับเราบ้าง
- เรามีสิทธิจะไม่ให้การใดๆ กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะพยายามถามก็ตาม หรือพูดคุยได้เท่าที่เราอยากพูด เจ้าหน้าที่ไม่มีสิทธิที่จะบังคับให้เราพูดหรือให้การใดๆ ได้ และหากถูกเจ้าหน้าที่ขู่หรือบังคับให้แจ้งเจ้าหน้าที่ว่า “จะให้การก็ต่อเมื่อมีทนายที่เราไว้ใจใจอยู่ด้วยเท่านั้น”
- ในกรณีที่เมื่อถูกควบคุมตัวแล้วเจ้าหน้าที่ทนายมาเพื่อให้ครอบครัวประกอบ เรามีสิทธิที่จะปฏิเสธทนายที่เราไม่ไว้ใจใจได้ และยืนยันว่าจะให้การได้ก็ต่อเมื่อทนายที่เราติดต่อไว้หรือทนายที่เราไว้ใจใจมา
- และเรามีสิทธิที่จะไม่ให้เจ้าหน้าที่มาค้นหรือถือหรือยึดมือถือก็ได้ ถ้าไม่มีหมายศาล

หลังเหตุการณ์ถูก
คุกคาม

- ให้ติดต่อองค์กรสิทธิฯ (เช่น ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน) เพื่อบันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้น และเปิดเผยข้อมูลที่เกิดขึ้นเพื่อบันทึกรายละเอียดเหตุการณ์ เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร แล้วส่งผลอย่างไร และเขียนวันเดือนปี เวลา ที่เกิดเหตุการณ์ ลงเฟซบุ๊กส่วนตัว อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ หรือให้ข้อมูลกับนักข่าวหรืออื่นๆ

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน

(THAI LAWYERS FOR HUMAN RIGHTS CENTER)

โทร/hotline: 092-2713172 หรือ 096-7893173

<https://web.facebook.com/lawyercenter2014>

- กรณีที่นักข่าวจะเขียนรายงานสถานการณ์ หากเรากังวลเรื่องความปลอดภัยที่จะตามมา เราสามารถแจ้งนักข่าวได้ว่าขอให้เปิดเผยข้อมูลเพียงบางส่วน หรือเราสามารถขอให้นักข่าวปกปิดชื่อ นามสกุลและใช้นามสมมุติแทนได้

สิ่งที่ควรทำ

ในกรณีที่ถูกรบกวนโดยตรงต้องตั้งสติเพื่อแก้ไขสถานการณ์ตรงหน้า และหากอยู่คนเดียวให้โทรหาเพื่อนทันทีเพื่อให้มีคนอยู่ด้วยหรือให้โทรแจ้งนายทันที

สิ่งที่ไม่ควรทำ

ไม่ควรเซ็น MOU หรือเอกสารต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่บอกให้เซ็นหากไม่มั่นใจหรือหากยังไม่ได้อ่านรายละเอียดอย่างชัดเจน เพราะเรามีสิทธิที่จะไม่เซ็น

หมายเหตุ : นักกิจกรรมควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกและการชุมนุมเพื่อใช้ในการโต้แย้งเจ้าหน้าที่ได้ หากเกิดเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่อ้างข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างการถูกรบกวนที่บ้านและการรับมือของนักกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมายที่ถูกรบกวน: หลังรัฐประหาร ๒๕๕๗ คนที่ถูกเจ้าหน้าที่ติดตามไปที่บ้านส่วนใหญ่มักเป็นนักกิจกรรมและคนที่เคลื่อนไหวทางการเมือง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลุ่มดาวดินเป็นกลุ่มแรกๆ ที่ถูกเจ้าหน้าที่คุกคามติดตามตัวหลังจากออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐประหารจนนำไปสู่การถูกดำเนินคดีในข้อหาขัดขืนคำสั่ง คสช. ที่ ๓/๒๕๕๘ “ห้ามชุมนุมหรือมั่วสุมทางการเมืองตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป” และคดีอื่นๆ

เจ้าหน้าที่ผู้ติดตาม: มีทั้งในและนอกเครื่องแบบ ทั้งทหารและตำรวจ

ลักษณะการติดตาม: เจ้าหน้าที่จะไปหาผู้นำหมู่บ้านก่อน เช่น เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน อสม. อบต. หรือประชาชนในหมู่บ้าน ด้วยการนำชื่อหรือรูปไปถามหาในหมู่บ้าน วันแต่เจ้าหน้าที่รู้จักบ้านอยู่แล้วก็จะมุ่งเป้าไปที่บ้านของนักกิจกรรมคนนั้นโดยตรง

ท่าทีของเจ้าหน้าที่ในการติดตาม: ภาณุพงศ์ ศรีธนานุวัฒน์ หรือไนท์ดาวดิน กล่าวว่าเจ้าหน้าที่ที่มาติดตามที่บ้านมีท่าทีเป็นมิตรในการถามว่า “ไนท์อยู่ไหน ทำอะไรอยู่” แต่ก็มีกรมข่มขู่ว่า “อย่าเพิ่งเคลื่อนไหวให้ดูการทำงานของ คสช. ไปก่อนเดี๋ยวจะเรียนไม่จบ”

ในช่วงที่ภาณุพงศ์ไม่อยู่บ้านเจ้าหน้าที่จะถามครอบครัวของเขาเรื่องคดีความทางการเมือง เช่น “ไนท์เคลื่อนไหวอะไรบ้าง ตอนนี้มีความอยู่ศาลนัดสืบพยาน ช่วงนี้ไนท์ไปชุมนุมไหม มีเบอร์ไนท์ไหม” ทั้งที่ครอบครัวของเขาไม่รู้เรื่องคดีและการเคลื่อนไหวของเขาอยู่แล้วจึงไม่มีความจำเป็นเลยที่เจ้าหน้าที่จะต้องมาติดตามและพูดเรื่องคดีความที่บ้านอีก เนื่องจากมีใบนัดคดีความที่ชัดเจนอยู่แล้ว ดังนั้นการมาบ้านและพูดถึงคดีความของเขาต่อครอบครัวสื่อให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่ต้องการข่มขู่เพื่อให้ครอบครัวเกิดความกังวลต่อการเคลื่อนไหวของเขา

พฤติกรรมการคุกคามของเจ้าหน้าที่: นอกจากการข่มขู่ครอบครัวแล้วเจ้าหน้าที่ยังมีพฤติกรรมนำรูปถ่ายหรือชื่อของนักกิจกรรมไปถามหาที่คนในชุมชน การมาหาที่บ้านเพื่อสอบถามเรื่องการใช้ชีวิต นิสัย การ

เรียนหรือการเคลื่อนไหว ใช้คำพูดเชิงข่มขู่ว่า “ไม่เคลื่อนไหวได้ไหมช่วงนี้ ถ้าเคลื่อนไหวอาจถูกดำเนินคดี” “ถ้าเคลื่อนไหวเดียวเรียนไม่จบ จบแล้วหางานยากไม่มีงานทำ” รวมถึงมีการถ่ายรูปหน้าบ้าน ถ่ายรูปสมาชิกในครอบครัว อัปเดตวีดีโอในการพูดคุยและขอเบอร์โทร บ่อยๆ

ความรู้สึกต่อการถูกคุกคาม: ภานุพงศ์เล่าว่าในช่วงแรกๆ ที่มีเจ้าหน้าที่ติดตามไปที่บ้าน เขาทราบเรื่องจากครอบครัวที่โทรมาบอกว่ามีเจ้าหน้าที่ไปหาที่บ้าน และครอบครัวถามเขาว่าไปทำอะไรมา ทำให้ครอบครัวตกใจที่เห็นตำรวจและทหารมาหาที่บ้าน รวมถึงครอบครัวเกิดความกังวลเรื่องความปลอดภัยเกี่ยวกับเรื่องคดีที่อาจจะเกิดขึ้น

ด้านความรู้สึกของภานุพงศ์ เขาไม่ได้รู้สึกกลัว แต่รู้สึกโกรธที่เจ้าหน้าที่ติดตามไปที่บ้าน เนื่องจากเป็นห่วงความรู้สึกของครอบครัวรวมถึงเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัยของครอบครัว

การรับมือกับการถูกคุกคามที่บ้าน

ในกรณีถูกเจ้าหน้าที่ติดตามหรือคุกคามโดยใช้คำพูดข่มขู่เพื่อให้เราหยุดเคลื่อนไหว เช่น “ไม่เคลื่อนไหวได้ไหมช่วงนี้ ถ้าเคลื่อนไหวอาจถูกดำเนินคดี” “ถ้าเคลื่อนไหวเดียวเรียนไม่จบ จบแล้วหางานยากไม่มีงานทำ” ให้เราบอกเจ้าหน้าที่ว่า “การเคลื่อนไหวหรือการชุมนุมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญและถูกรับรองไว้ในปฏิญญาสากลระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม”

กรณีถูกเจ้าหน้าที่คุกคามที่บ้านอย่างภานุพงศ์หลังจากเจ้าหน้าที่ไปตามหาภานุพงศ์ที่บ้านในครั้งแรก เขารับมือกับเหตุการณ์ดังกล่าวด้วยการเช็คความรู้สึกของคนในครอบครัวก่อน และพยายามอธิบายให้ครอบครัวทราบว่าสิ่งที่เจ้าหน้าที่กระทำถือเป็นการคุกคามตัวเขาเพื่อข่มขู่ทำให้เกิดความกังวล ทำให้กลัวและหยุดเคลื่อนไหว

นอกจากนี้ภานุพงศ์ยังได้อธิบายให้คนในครอบครัวตระหนักว่าเรามีสิทธิที่จะไม่ให้ข้อมูล หรือมีสิทธิที่จะไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ถ่ายรูปหรืออัปเดตวีดีโอ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ไปติดตามถึงที่บ้าน ครอบครัวมีสิทธิที่จะไม่ให้เจ้าหน้าที่เข้าไปในบ้านเนื่องจากเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล และหากจะมีการค้นบ้านจะต้องมีหมายศาลก่อนเท่านั้น

รวมถึงให้โทรแจ้งเขาทุกครั้งที่มีเจ้าหน้าที่มาหา และให้ถ่ายรูปหรืออัปเดตวีดีโอไปแล้วส่งมาให้เขาทันทีเพื่อตีแผ่เรื่องดังกล่าวให้อยู่ในที่สว่าง เพื่อให้สังคมช่วยจับตาและประณามการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ

ข้อควรปฏิบัติหลังเผชิญเหตุการณ์ถูกคุกคาม

1. โพสต์เรื่องที่เกิดขึ้นเพื่อบันทึกรายละเอียดของเหตุการณ์ลงเฟซบุ๊กหรือสื่อต่างๆ เพื่อให้สังคมร่วมกับจับตากรรกระทำของเจ้าหน้าที่
2. ติดต่อองค์กรสิทธิเพื่อแจ้งเรื่องที่เกิดขึ้น เช่น ศูนย์ทนายสิทธิมนุษยชน หรือองค์กรสิทธิต่างๆ ที่เราสามารถติดต่อได้
3. พูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อแชร์เรื่องราวที่เกิดขึ้น เพื่อให้ตัวเองผ่อนคลายและเพื่อหาวิธีรับมือในครั้งต่อไป

ความกลัวของเจ้าหน้าที่: สิ่งที่เจ้าหน้าที่รู้สึกกลัวคือการถูกขู่ ยศ ตำแหน่ง สังกัด หรือ การถูกถ่ายรูป หรืออัดวิดีโอเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะขณะมีพฤติกรรมการคุกคามหรือขณะพูดคุยกับนักกิจกรรม เพราะหากมีการเผยแพร่เรื่องราวสู่สาธารณะอาจเกิดกระแสตีกลับจากสังคมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงานของเจ้าหน้าที่คนนั้น

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับครอบครัว: หลังจากที่ภานุพงศ์ได้อธิบายให้ครอบครัวเข้าใจการเคลื่อนไหวและขั้นตอนของคดีความ รวมถึงวิธีการรับมือกับเจ้าหน้าที่แล้ว ปรากฏว่าครอบครัวรู้สึกผ่อนคลายขึ้น แต่ในช่วงแรกๆ ที่เขายังเป็นนักศึกษาครอบครัวยังมีความกังวลบ้างเรื่องความปลอดภัย แต่เขาได้ใช้วิธีการเช็คความรู้สึกกับคนในครอบครัวและค่อยๆ อธิบาย จนปัจจุบันครอบครัวของเขาเริ่มเข้าใจและไม่ได้มีความกังวลใจต่อการเคลื่อนไหวของเขา รวมถึงสามารถรับมือกับเจ้าหน้าที่ได้เองโดยอัตโนมัติ เช่น ไม่ให้ข้อมูลใดๆ ของภานุพงศ์แก่เจ้าหน้าที่ ถ่ายรูปหรืออัดวิดีโอเมื่อเจ้าหน้าที่มาที่บ้านแล้วส่งให้ภานุพงศ์ทุกครั้ง เป็นต้น

ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์: ภานุพงศ์ ศรีธนานุวัฒน์ หรือ “ไนท์ ดาวดิน”, อาคม ศรีบุตรตะ สมาชิกกลุ่มดาวดิน

อ้างอิง:

ข้อมูลเอกสารจาก : ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน

- “มือใหม่หัดมีอบ”: คู่มือว่าด้วยการรับมือทางกฎหมาย เมื่อเจอการปิดกั้น/คุกคามการชุมนุม
- เช็กलिस्ट! สิ่งที่ต้องสังเกตและจดบันทึกเมื่อถูกเจ้าหน้าที่รัฐคุกคาม

ข้อมูลเอกสารจาก : iLaw

- ถ้าตำรวจมาเยี่ยมบ้าน ต้องทำอย่างไร?
- คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๔๙๖/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานตรวจบัตร

หมายเหตุ: งานชิ้นนี้เป็นหนึ่งในผลงานจากโครงการสกัดความรู้การเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยในไทย จัดโดย Act Lab เมื่อ ส.ค.-ก.ย. ๒๖๕๔ โดยมุ่งหวังว่าผลงานชุดนี้จะเป็นฐานข้อมูลให้กับขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยในไทยต่อไป